

פרשת בלק

ובגוים לא יתחשב (כג, ט)

האזינו נא למעשה נדיר, ושאלה מרתקת בצידו: ביום שבת קודש באחד הבתי כנסיות בעיר רמלה, נעצר לפתע הבעל קורא באמצע קריאתו בתורה, מחמת ספק בנוגע לכשרותה של אחת האותיות בספר התורה.

רב בית הכנסת התבונן היטב, והורה להביא ילד קטן שיקרא את האות, כפי הנאמר בשו"ע: "נפסק אחת מהאותיות (מחמת נקב, או על ידי שנחסר הדיו באותו מקום), אם תינוק שאינו לא חכם (אינו חכם כל כך שמבין את העניין, ומתוך כך יודע לומר את האות שנפסקה), ולא טיפש (שאינו יודע לקרות את האותיות), אם יודע לקרותו, כשר, ואם לאו, פסול". כלומר, אות בספר תורה שיש לגביה ספק אם יש בה צורת אות, שואלים ילד שאינו מבין את העניין מתוך תוכן הדברים, אלא רק מכיר את צורת האותיות, ואם מכיר את האות, הרי היא כשרה.

בבית הכנסת לא היה ילד העונה על ההגדרה המתאימה לבדיקת האות. משכך, לקח הגבאי יוזמה. הוא יצא לרחוב, וקרא לאחד הילדים שעבר שם, וביקשו להיכנס לבית הכנסת. לאחר שהילד נמצא כמתאים לבחינה, הניחו כיפה על ראשו, והזמינו אותו אחר כבוד לקרוא את האות בספר התורה. הילד קרא באופן ברור, כך שנתברר כי האות כתובה כראוי, וכעת ניתן להמשיך לקרוא בספר. אלא, שבלבו אחד המתפללים עלה חשד באשר לטיבו של הילד. הוא ניגש ושאלו: "תאמר לי בבקשה, מה שמך ושם משפחתך- ?" - "מוחמד אבו-סנינה", השיב הילד...

עתה התברר שהחשד היה מוצדק, והילד הינו ערבי. בית הכנסת נעשה כמרקחה. ויכוח מעניין התפתח בית המתפללים - האם ניתן להמשיך לקרוא בספר התורה על סמך קריאתו של הילד הערבי...?

לכאורה היה נראה שניתן להמשיך לקרוא בספר, משום שבדיקת קריאת האות הינה 'גילוי מילתא' בעלמא, כלומר, הילד שנמצא מתאים להגדרת ההלכה, לא בא לתת 'הכשר' לספר תורה, הוא לא פוסק הלכה, אלא שעל ידו גילינו שהאות כתובה כדבעי, ומאחר שמן הסתם הילד הערבי היה בגדר 'מסיח לפי תומו', ניתן לסמוך על הבדיקה שנעשתה על ידו.

ברם, כאשר הצענו את השאלה לפני מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, מיאן להסכים להכשר הבדיקה על ידי הילד הישמעאלי, וטען כדלהלן: יתכן שהגוי לא התכוון לומר את האמת, שכן 'פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר'. וכמו כן נראה, שמבזזה הדבר להמשיך את הקריאה בספר הקדוש רק על סמך נכרי ערל.

ונראה להוסיף סברה נוספת שעל פיה אין לסמוך על בדיקת הילד הנכרי, שמאחר וילד זה אינו רגיל בצורת אותיות הספר תורה, אי אפשר לסמוך עליו ולהכשיר על סמך קריאתו את הספר!

ואף שיתכן שגם סתם ילד יהודי אינו בקי בצורת אותיות הספר תורה, מכל מקום, הדבר חקוק בנשמתו מאביו ואבות אבותיו. לכל יהודי יש חוש מיוחד לגבי האותיות הקדושות הללו שבהם נבראו שמים וארץ.

וכמו שמצינו במסכת נדה (דף מ"ה ע"ב), שלפי דעת רבי שמעון בן אלעזר, תינוק ממהר להתחכם יותר מתינוקות, ומסבירה הגמרא שטעם הדבר הוא: "מתוך שהתינוק מצוי בבית רבו, נכנסת בו ערמומית (חכמה) תחילה", וכתב התוס' רא"ש: "ואפילו אין לו רב, רגיל לבוא ולצאת עם בני אדם, ומתפקח יותר. ואפילו אין רגיל כלל, אין תולדתו משתנית מאבותיו ואבות אבותיו!"

פרשת בלק

מקור: אוצרות הפרשה